

A. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Program Państwowej Inspekcji Pracy na 2012 rok został opracowany na podstawie wnikliwej analizy dotychczasowej działalności urzędu, a także **z uwzględnieniem zaleceń Rady Ochrony Pracy oraz komisji sejmowych** (zwłaszcza Komisji do Spraw Kontroli Państwowej). Podobnie jak w latach ubiegłych, wzięto również pod uwagę propozycje zgłoszone przez związki zawodowe i organizacje pracodawców, ministerstwa i urzędy centralne, organa nadzoru i kontroli warunków pracy oraz inne instytucje zajmujące się problematyką ochrony pracy, w tym placówki naukowo-badawcze.

Formułując cele strategiczne *Programu*, uwzględniono ponadto wnioski wynikające z *Oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w 2010 r.* przygotowanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz wskazania *wspólnotowej strategii na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2007-2012*, służące tworzeniu bezpieczniejszych miejsc pracy.

Przyjęto, że zasadnicze cele działań prewencyjno–kontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy to **poprawa stanu bezpieczeństwa pracy**, wyrażająca się w szczególności zmniejszeniem wskaźnika wypadków przy pracy (w myśl założeń ww. *wspólnotowej strategii*), a także **poprawa stanu praworządności** w stosunkach pracy.

Program działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2012 obejmuje cztery grupy zadań:

- **zadania ujęte w planie centralnym**, które ze względu na swoją specyfikę wymagają skoordynowanych przedsięwzięć w skali całego urzędu. Są więc realizowane – według jednolitych zasad - przez wszystkie (lub prawie wszystkie) okręgowe inspektoraty pracy i nadzorowane przez Główny Inspektorat Pracy. Jednolitość zasad umożliwia porównanie otrzymanych wyników, a te z kolei stanowią ważny element analityczny w programowaniu dalszych działań i określaniu potrzeb w poszczególnych dziedzinach ochrony pracy;
- **zadania wspólne** - realizowane przez kilka okręgowych inspektoratów pracy i koordynowane przez jeden z nich. Zadania te mają istotny udział zarówno w rozwiązywaniu problemów ochrony pracy w wymiarze regionalnym, jak

i w ich rozpoznawaniu, co w dużym stopniu pomaga ukierunkować działalność Państwowej Inspekcji Pracy w następnych latach;

- **zadania własne OIP** - określane z uwzględnieniem lokalnej specyfiki i potrzeb poszczególnych województw;
- **zadania realizowane w ramach codziennej, rutynowej działalności inspekcyjnej** - w dużej części składają się na nie zadania zapisane w ustawie o Państwowej Inspekcji Pracy (w tym badanie wypadków przy pracy); stanowią one również odpowiedź na zdiagnozowane wcześniej problemy, które wymagają prowadzenia konsekwentnych i systematycznych kontroli.

Państwowa Inspekcja Pracy planuje przeprowadzenie w 2012 roku **88 tys. kontroli**, spośród których:

- ok. 12% stanowią będą zadania z planu centralnego i zadania wspólne;
- ok. 10% - zadania własne okręgowych inspektoratów pracy;
- ok. 32% - kontrole związane z badaniem zasadności zgłaszanych skarg i wniosków (przy założeniu, że ich liczba utrzyma się na poziomie z 2011 r.);
- ok. 46% - pozostałe zadania podejmowane w ramach rutynowej działalności, przy czym znacznie większą, niż dotychczas, ich część wypełnią **kontrole wypłaty wynagrodzeń**, będące kontynuacją wieloletnich działań monitorujących ten ważny obszar ochrony pracy.

Znowelizowana w czerwcu 2011 r. ustawa o PIP nadaje właściwą rangę działaniom prewencyjnym i promocyjnym w zakresie zapobiegania zagrożeniom w środowisku pracy. W ramach realizacji **programów prewencyjnych koordynowanych centralnie** inspektorzy i pracownicy merytoryczni PIP dotrą z konkretnym wsparciem do **ponad 35 tys. podmiotów** – w szczególności małych i średnich pracodawców, którzy mają problemy z dostosowaniem swoich zakładów do wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Działalność prewencyjna, w tym dot. promocji ochrony pracy, rozwijana będzie także **na szczeblu lokalnym**. Zakłada się, że różnorodnymi formami oddziaływania prewencyjnego (zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym) objętych zostanie ok. 200 tys. podmiotów.

B. ZADANIA PREWENCYJNO-KONTROLNE UJĘTE W HARMONOGRAMIE CENTRALNYM

Harmonogram centralny działań prewencyjno-kontrolnych PIP w 2012 r. uwzględnia następujące zagadnienia:

1. Budownictwo

Problematyka bezpiecznej pracy w budownictwie objęta została w 2010 r. długofalowym - trzyletnim - programem działań kontrolno-prewencyjnych. W 2012 r. zrealizowany zostanie III etap tego planu, w ramach którego prowadzone będą:

a) Kontrole prac budowlanych i rozbiórkowych oraz budów i remontów dróg

Obserwowany w ostatnim okresie dynamiczny wzrost liczby inwestycji prowadzonych pod dużą presją czasu nie wpływa pozytywnie na stan przestrzegania przepisów bhp w firmach budowlanych. Przedmiotem kontroli będą wszystkie zagrożenia występujące na terenie budowy, ze szczególnym uwzględnieniem prac na wysokości i prac ziemnych, które generują największe zagrożenia wypadkowe. Kontrole będą konsekwentnie powtarzane u pracodawców lekceważących obowiązek zapewnienia bezpiecznych warunków pracy.

Szczególnym nadzorem objęte zostaną małe przedsiębiorstwa budowlane, w których występują największe problemy w sferze bezpieczeństwa pracy.

Równolegle okręgowe inspektoraty pracy prowadziły będą monitoring bardzo dużych inwestycji, na których mogą wystąpić istotne zagrożenia życia lub zdrowia pracowników.

b) Nadzór inwestycji związanych z EURO 2012

Nadzorowane będą wytypowane inwestycje realizowane w związku z Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej w roku 2012, a w szczególności:

- wymienione w rozporządzeniu w sprawie wykazu przedsięwzięć EURO 2012;
- związane z budową i/lub przebudową obiektów – centrów pobytowych i treningowych.

c) Program informacyjno – prewencyjny w budownictwie

Celem programu jest podnoszenie standardów ochrony pracy w firmach budowlanych, poprzez popularyzację wiedzy o zabezpieczeniach zbiorowych oraz promowanie nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w zakresie bezpieczeństwa pracy. Szczególny nacisk położony zostanie na zagadnienie przygotowania pracowników do pracy w małych firmach budowlanych, a także na kwestie właściwego nadzoru ze strony osób kierujących pracą, nakładów na bhp i planowania bezpiecznej pracy na dużych placach budów.

Adresaci programu to pracodawcy oraz przedsiębiorcy budowlani, osoby sprawujące nadzór, koordynatorzy ds. bhp, specjaliści służby bhp, generalni wykonawcy i inwestorzy.

d) Kontrole czasu pracy, wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy

W związku z wynikami dotychczasowych kontroli, a także ze zgłaszanymi do inspekcji skargami i innymi sygnałami o naruszeniach norm praworzędności w branży budowlanej zakres przedmiotowy długofalowych kontroli w budownictwie w ostatnim ich etapie, realizowanym w 2012 roku, rozszerzony zostanie o zagadnienia czasu pracy pracowników budowlanych oraz wypłacania im wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy.

2. Transport drogowy

a) Kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców

Państwowa Inspekcja Pracy uczestniczy od 2009 r. w realizacji Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców.

Strategia realizowana jest przez organy uprawnione do kontroli w tym zakresie, tj. Inspekcję Transportu Drogowego, Policję, Straż Graniczną, Służbę Celną i Państwową Inspekcję Pracy.

Realizacja zadań objętych *Strategią* podlega obowiązkowi sprawozdawczemu do Komisji Europejskiej w cyklach dwuletnich. Państwowa Inspekcja Pracy obowiązana jest na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli przekazywać

do Głównego Inspektora Transportu Drogowego dane będące częścią składową ww. sprawozdania.

Skargi kierowane do PIP wskazują ponadto na znaczną skalę problemu łamania przepisów o czasie pracy przez firmy zajmujące się transportem drogowym, co może prowadzić do tragicznych w skutkach wypadków z udziałem prowadzących pojazdy, pasażerów i innych użytkowników dróg. Z tego względu w 2012 roku kontrole obejmą nie tylko kwestie wynikające z założeń *Krajowej Strategii*, ale również zagadnienia czasu pracy kierowców.

b) Program informacyjno-promocyjny: czas pracy a wypadki drogowe

Celem programu (III. etap działań długofalowych zaplanowanych na lata 2010-2012) jest zapobieganie wypadkom komunikacyjnym związanym z naruszaniem przepisów o czasie pracy. Dla pracodawców zatrudniających zawodowych kierowców organizowane będą szkolenia, ze szczególnym zwróceniem uwagi na analizę przyczyn takich wypadków oraz ich konsekwencje prawne.

Ponadto przewiduje się zorganizowanie z tego zakresu specjalnych szkoleń dla osób *samozatrudniających się* w sektorze transportowym.

3. Wzmoczony nadzór

Kontynuowany będzie **wzmoczony nadzór** nad wybraną grupą zakładów charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych. Długofalowe (zaplanowane na lata 2010-2012) działania kontrolne, a także doradcze, informacyjne i promocyjne nakierowane są na poprawę, w dłuższym przedziale czasowym, warunków pracy zatrudnionych w nich osób.

Do wzmoczonego nadzoru okręgowe inspektoraty pracy typują zakłady różnych branż, w których szczególnie duże ryzyko zawodowe wyraża się wysokimi przekroczeniami norm czynników szkodliwych dla zdrowia, znaczną liczbą chorób zawodowych oraz wysokimi wskaźnikami wypadkowości.

4. Podmioty lecznicze – kontrole wybranych zagadnień prawa pracy

Kontrolami objęte będą podmioty lecznicze udzielające stacjonarnych i całodobowych oraz ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Wyniki dotychczasowych kontroli wskazują na znaczną skalę nieprawidłowości w zakresie przestrzegania prawa pracy w tych podmiotach. Ponadto z uwagi na

wejście w życie z dniem 1 lipca 2011 r. ustawy o działalności leczniczej, która uchyliła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej, konieczne jest dokonanie oceny stosowania jej przepisów.

5. Kontrole zapewnienia bezpiecznych warunków pracy w zakładach nowo powstałych

Podstawową przesłanką podjęcia tematu jest fakt, iż – jak wynika z prowadzonych przez inspektorów PIP badań wypadków przy pracy – szczególnie często ulegają im osoby o krótkim (do 1 roku) stażu pracy w zakładzie.

Realizacja tematu pozwoli na zintensyfikowanie działań kontrolnych dot. warunków pracy osób nowo zatrudnionych, a także umożliwi monitoring stosowania przez inspektorów pracy - na mocy znowelizowanej w czerwcu 2011 r. ustawy o PIP - uprawnień do odstąpienia od środków prawnych i poprzestania na ustnym pouczeniu kontrolowanego pracodawcy, który dopiero rozpoczyna działalność.

6. Kontrole bezpieczeństwa pracy i prawnej ochrony pracy w średnich i dużych zakładach

Celem kontroli jest ocena przestrzegania przepisów prawa pracy w zakładach średniej wielkości (50-249 pracowników) oraz dużych (od 250 pracowników). Kontrole będą miały charakter kompleksowy – obejmą zarówno zagadnienia praworządności w stosunkach pracy, jak i bezpieczeństwa pracy, dotyczyć zaś będą w szczególności zakładów przetwórstwa przemysłowego.

7. Kontrole przestrzegania przepisów bhp w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi (transport, unieszkodliwianie) z uwzględnieniem narażenia pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych

W związku z wejściem w życie w październiku 2009 roku nowego rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy gospodarowaniu odpadami komunalnymi, wydanego na podstawie art. 237¹⁵ § 2 Kodeksu pracy, celowe jest sprawdzenie warunków pracy pracowników zatrudnionych przy gospodarowaniu odpadami komunalnymi oraz ocena stanu

przestrzegania przepisów bhp z uwzględnieniem narażenia pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych.

Kontrole ww. branży prowadzone były poprzednio w 2007 r. (w ramach działań koordynowanych centralnie). Wykazały one w ponad połowie ocenianych zakładów liczne zaniedbania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z odpadami komunalnymi. Ujawnione nieprawidłowości stwarzały duże zagrożenia wypadkowe i prawdopodobieństwo wystąpienia zachorowań na choroby zawodowe wśród zatrudnionych pracowników.

8. Kontrole przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w przedsiębiorstwach zajmujących się wytwarzaniem energii elektrycznej w elektrowniach wodnych

Temat jest kontynuacją podjętych w 2010 roku kontroli u pracodawców zajmujących się wytwarzaniem energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Dotychczasowe ustalenia PIP wskazały na nieznajomość i lekceważenie obowiązujących przepisów bhp przez pracodawców oraz osoby odpowiedzialne za prowadzenie eksploatacji urządzeń i instalacji energetycznych.

Celem kontroli będzie sprawdzenie, czy przy eksploatacji urządzeń energetycznych w elektrowniach wodnych przestrzegane są przepisy bhp oraz kompleksowe rozpoznanie, jakie zagrożenia i w jakim stopniu występują. Istotnym elementem są tu prace serwisowe i remontowe. Jest to o tyle ważne, iż większość eksploatowanych turbozespołów i budowli hydrotechnicznych pochodzi z początku lat 20. ubiegłego stulecia.

9. Kontrole zarządzania bezpieczeństwem w małych zakładach (do 50 osób), w których wystąpiły wypadki przy pracy

Do kontroli wybierane będą małe zakłady pracy zatrudniające do 50 osób, w których w okresie trzech lat od daty rozpoczęcia bieżących czynności kontrolnych, najliczniej wystąpiły wypadki przy pracy.

Inspektorzy ocenią przestrzeganie przez pracodawców przepisów i zasad dotyczących oceny ryzyka zawodowego oraz podejmowanie środków profilaktycznych zmniejszających *ryzyko*, w aspekcie wypadków przy pracy mających miejsce w zakładzie.

W ramach realizacji tematu – stanowiącego kontynuację działań z 2010 r. – prowadzone będą zarówno rekontrole, ukierunkowane na sprawdzenie wykonania wcześniejszych decyzji i wniosków inspektorów pracy (pod kątem osiągnięcia efektu - ograniczenia ryzyka związanego z zagrożeniami wypadkowymi), jak i kontrole nowej grupy zakładów.

10. Działania kontrolno–prewencyjne w wybranych zakładach branży naftowej

a) Kontrole

Celem kontroli – stanowiących kontynuację działań rozpoczętych w 2010 r. - będzie sprawdzenie przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz eliminacja stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień, prowadząca do podniesienia poziomu bezpieczeństwa pracy w ww. zakładach.

Działaniami PIP objęte zostaną (wg kryteriów Dyrektywy Seveso II, szczegółowo określonych w *rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej*) Zakłady Dużego Ryzyka (ZDR) i Zakłady Zwiększonego Ryzyka (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, tj. bazy paliw płynnych i bazy surowcowe ropy naftowej.

b) Działania prewencyjne

Przesłanką działań prewencyjnych jest stymulacja przedsiębiorstw branży naftowej do systematycznej poprawy bezpieczeństwa. Opracowana w tym celu - wspólnie z przedstawicielami przemysłu naftowego i innymi organami nadzoru nad warunkami pracy - lista kontrolna ma być narzędziem służącym do prowadzenia zarówno samokontroli, jak i kontroli. Przedsiębiorcy, dokonując samokontroli, będą mieli sposobność zidentyfikowania i usunięcia nieprawidłowości jeszcze przed pojawieniem się organów kontrolnych. W pierwszym etapie lista kontrolna posłuży zatem do dokonania samokontroli przez poszczególnych przedsiębiorców sektora naftowego. W drugim etapie – będzie narzędziem inspektorów pracy do przeprowadzenia działań kontrolno-prewencyjnych w wytypowanej grupie przedsiębiorców.

Zainteresowanym zakładom zostanie udostępniony przygotowany przez PIP (we współpracy z wybranymi zakładami branży naftowej) film szkoleniowy, w celu popularyzacji wiedzy o zagrożeniach i sposobach zapobiegania im – budowania kultury bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie.

11. Bezpieczeństwo pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna

Celem kontroli jest ocena stanu przestrzegania przepisów bhp w procesach pozyskiwania i zrywki drewna. Temat stanowi kontynuację działań rozpoczętych w 2011 r.

Kontrolą objęte zostaną zakłady usług leśnych (a także niektóre nadleśnictwa wykonujące we własnym zakresie część ww. prac), dobierane w wyniku analizy statystyk wypadków i chorób zawodowych, ustaleń kontrolnych z lat poprzednich, napływających skarg.

12. Wymagania zasadnicze i minimalne

a) Kontrole spełniania wymagań zasadniczych i minimalnych dla maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych

Kontrole zostaną przeprowadzone w zakładach użytkujących maszyny do przetwórstwa tworzyw sztucznych. Są to producenci części agd i rtv, opakowań, zakłady przemysłu motoryzacyjnego, producenci recyklingu i in. Przedmiotem kontroli będzie spełnianie minimalnych wymagań dla m.in. takich maszyn, jak wtryskarki, prasy hydrauliczne do termoformowania, wyciarki, walcarki, granulatory. Jest to grupa maszyn stwarzających wysokie ryzyko zawodowe (wypadki śmiertelne i ciężkie).

b) Kontrole spełniania wymagań zasadniczych dla wyrobów pirotechnicznych klasy T1 i P1

Realizacja tematu wiąże się z nałożonym na organy PIP obowiązkiem wynikającym z przepisów art. 62e ust. 2 pkt 2 *ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego* (implementującej dyrektywę 2007/23/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. w sprawie wprowadzania do obrotu wyrobów pirotechnicznych), w zakresie kontroli spełniania zasadniczych wymagań przez wyroby pirotechniczne klasy T1 i P1 wprowadzone do obrotu.

Do kontroli wytypowane będą zakłady użytkujące wyroby pirotechniczne klasy T1, tj. przeznaczone do użytku teatralnego (tj. do wykorzystania na scenie wewnątrz lub na zewnątrz budynków, w tym w produkcji filmowej i telewizyjnej lub do podobnego użytku) oraz klasy P1, czyli „pozostałe” - stosowane w kolejnictwie, leśnictwie, lotnictwie, modelarstwie, ratownictwie, rolnictwie, żegludze, a także wyroby pirotechniczne do pojazdów.

c) Kontrole spełniania wymagań zasadniczych dla odzieży ochronnej

Kontrole będą przeprowadzone w zakładach, w których pracownicy zostali wyposażeni w odzież ochronną ze względu na występujące w środowisku pracy czynniki szkodliwe lub niebezpieczne. Szczególne uwaga zostanie zwrócona na odzież należącą do II kategorii, np. dla spawaczy, chroniącą przed zagrożeniami mechanicznymi, antyelektrostatyczną. W przypadku tej grupy odzieży dochodzi bowiem najczęściej do naruszeń przepisów, co jest także przedmiotem napływających do Państwowej Inspekcji Pracy skarg.

Celem działań organów inspekcji pracy będzie:

- ocena użytkowanej przez pracowników odzieży ochronnej pod kątem spełniania zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy,
- eliminowanie zagrożeń stwarzanych przez wyroby niezgodne z zasadniczymi wymaganiami.

d) Program informacyjno – prewencyjny dot. dostosowania do minimalnych wymagań maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych

Dla pracodawców zainteresowanych udziałem w *programie* przewidziane są w szczególności specjalistyczne szkolenia. Dotyczyć one będą rozwiązań technicznych i organizacyjnych służących obniżeniu poziomu ryzyka wypadkowego przy obsłudze ww. maszyn.

13. Kontrole zakładów, w których z przyczyn wynikających z cech miejsca pracy, urządzeń lub używanych substancji i mieszanin może wystąpić atmosfera wybuchowa

Celem kontroli jest sprawdzenie poziomu przestrzegania przez pracodawców przepisów *rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 lipca 2010 r. w sprawie minimalnych wymagań, dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, związanych*

z możliwością wystąpienia w miejscu pracy atmosfery wybuchowej oraz ocena funkcjonowania w praktyce ww. regulacji.

Kontrole ukierunkowane zostaną na kluczowe zagrożenia wynikające z występowania atmosfer wybuchowych. Na poziom bezpieczeństwa w zakładach różnych branż, gdzie istnieje zagrożenie wybuchem, składa się cały wachlarz uwarunkowań, w tym związanych z wprowadzaniem nowych technologii, a także przemianami własnościowo – organizacyjnymi w ostatnich latach. Kontrole przeprowadzone w 2011 roku wykazały szereg naruszeń przepisów bezpieczeństwa pracy dotyczących stanowisk pracy, na których występują atmosfery wybuchowe.

14. Kampania informacyjna „Stres i inne czynniki psychospołeczne związane z pracą”

Doświadczenia PIP wskazują na niski poziom wiedzy pracodawców w zakresie zarządzania zespołami pracowników - w aspekcie czynników psychospołecznych, a także samych pracowników - nt. sposobów radzenia sobie ze stresem.

Cele kampanii to:

- upowszechnienie wśród pracodawców, kadry kierowniczej, specjalistów w dziedzinie przepisów prawa pracy oraz pracowników - wiedzy o źródłach stresu w pracy i innych czynnikach psychospołecznych oraz o najlepszych praktykach zapobiegania tym zjawiskom;
- merytoryczne wsparcie zainteresowanych pracodawców w zakresie przeprowadzenia szczegółowej oceny stresogenności pracy w ich zakładach.

Powyższe działania uwzględniają jednocześnie założenia **Europejskiej Kampanii SLIC 2012 nt. ryzyka psychospołecznego**.

15. Program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”

Celem programu jest zwiększenie wiedzy nauczycieli o zagrożeniach występujących w środowisku pracy oraz kształtowanie kultury bezpieczeństwa wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów, przy partnerskiej współpracy instytucji i placówek zainteresowanych problematyką, a zwłaszcza Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego.

16. Program informacyjno – promocyjny „Ochrona pracy w rolnictwie indywidualnym”

Wzorem lat ubiegłych, działania z zakresu prewencji wypadkowej w postaci doradztwa, informacji i promocji zasad bezpiecznej pracy, adresowane do **rolników indywidualnych**, będą prowadzone we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz innymi podmiotami – sygnatariuszami *Porozumienia w sprawie współpracy na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie*.

Programem, realizowanym w formie wizytacji, szkoleń, prelekcji i konkursów, objęci zostaną nie tylko rolnicy indywidualni, ale także dzieci i młodzież wiejska.

17. Program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”

Wyniki kontroli przeprowadzanych w mikroprzedsiębiorstwach wskazują na ciągle niski poziom wiedzy o bhp w tej grupie pracodawców.

Celem programu jest ułatwienie właścicielom najmniejszych firm dostosowania zakładu do obowiązujących przepisów bhp. Zainteresowanym pracodawcom udostępniane będą materiały informacyjne, wraz z przykładami dobrych praktyk – rozwiązań technicznych i organizacyjnych służących poprawie warunków pracy. Przez cały czas realizacji programu pracodawcy będą korzystać z ekspertckiej pomocy inspektorów pracy, udzielających im praktycznych wskazówek i porad.

18. Kampania informacyjna „Poznaj swoje prawa w pracy” (obejmująca także problematykę legalności zatrudnienia)

Celem kampanii, rozpoczętej w 2011 r., jest podniesienie wśród ogółu społeczeństwa poziomu wiedzy na temat praw i obowiązków w pracy, w szczególności w zakresie nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy, wypłaty wynagrodzenia, rozliczania czasu pracy, udzielania urlopów, uprawnień związanych z rodzicielstwem, zakazu dyskryminacji, a także zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.

Istotnym efektem kampanii powinno być też uświadomienie pracodawcom i pracownikom regulacyjnego wpływu przepisów prawa pracy na wyższy komfort pracy, właściwe relacje w środowisku pracy, poczucie satysfakcji w pracy, stabilny rozwój firmy.

Podjęte zostały działania mające na celu wsparcie kampanii przez szeroką grupę partnerów społecznych – związków zawodowych i organizacji pracodawców.

19. Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa

Celem programu jest eliminowanie zagrożeń wypadkowych w zakładach, gdzie odnotowano największą liczbę wypadków przy pracy – w szczególności poprzez:

- zwrócenie uwagi na konieczność zarządzania sprawami bhp - jako skutecznego narzędzia prewencji wypadkowej – w oparciu o rzetelną analizę ryzyk występujących na stanowiskach pracy,
- zwrócenie uwagi na ekonomiczne aspekty bezpieczeństwa pracy, w tym na relację kosztów wypadków przy pracy do nakładów na bezpieczne warunki pracy,
- wsparcie merytoryczne podmiotów zaangażowanych w osiągnięcie poprawy poziomu bezpieczeństwa pracy.

Adresatami działań PIP – realizowanych w formie szkoleń oraz konkretnej pomocy i doradztwa dla zainteresowanych pracodawców – są w szczególności małe i średnie firmy (dobierane na podstawie *wypadkowych baz ZUS* oraz wyników dotychczasowych kontroli PIP).

20. Konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy (kontynuacja przedsięwzięć z lat ubiegłych):

- „**Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej**” (prowadzony na szczeblu OIP oraz centralnym - przez Główny Inspektorat Pracy);
- „**Bezpieczna piekarnia**” (realizowany na szczeblu centralnym w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem „Międzynarodowe Targi Chleba”);
- „**Najaktywniejszy zakładowy społeczny inspektor pracy**” (organizowany na szczeblu OIP);
- „**Konkurs dla pracowników młodocianych**” (realizowany na szczeblu centralnym w ramach współpracy ze Związkiem Rzemiosła Polskiego);
- „**Bezpieczna budowa**” (organizowany na szczeblu OIP);
- „**Bezpieczne gospodarstwo rolne**” (realizowany na szczeblu OIP oraz centralnym w ramach współpracy z KRUS);

- „**Bezpieczne lato**” (realizowany na szczeblu OIP w ramach współpracy z ZHP).

*Szczegółowe zestawienie zadań kontrolno-prewencyjnych przewidzianych do realizacji w 2012 r. w ramach planu koordynowanego centralnie - zawiera **Harmonogram**, stanowiący integralną część niniejszego **Programu**.*

* * *

W roku 2012 zakłada się dalsze zwiększanie nakładu **wydawnictw** Państwowej Inspekcji Pracy. Rozbudowywana będzie również **strona internetowa PIP** – interaktywne narzędzie komunikacji i „punkt kontaktowy” pracowników i pracodawców z urzędem. Podobnie jak dotychczas, problematyka ochrony pracy promowana będzie podczas **seminariów, targów, wystaw i spotkań branżowych**, poświęconych w szczególności ocenie ryzyka zawodowego (w tym w zakresie czynników psychospołecznych), legalności zatrudnienia, minimalnym i zasadniczym wymaganiom dotyczącym maszyn i urządzeń, a także innym zagadnieniom objętym działalnością kontrolną inspekcji w roku 2012.

Ponadto, wzorem lat poprzednich, Główny Inspektor Pracy przyzna:

- Nagrodę im. H. Kraheleskiej,
- Nagrodę dla dziennikarzy,
- Nagrody związane z Targami „Sawo”.

C. ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ PIP W RAMACH RUTYNOWEJ DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ
--

Oprócz ww. kontroli tematycznych i programów prewencyjnych, PIP realizować będzie w 2012 r. wiele innych zadań, wynikających bezpośrednio z zapisów ustawowych. Obejmują one bardzo istotne, wymagające intensywnych kontroli oraz stałego monitoringu zagadnienia prawa pracy, zarówno w obszarze przestrzegania praworządności w stosunkach pracy, jak i bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zatrudnionych. Zadania powyższe realizowane będą oczywiście przez

wszystkie okręgowe inspektoraty pracy. W 2012 roku szczególna uwaga w trakcie działań rutynowych zwrócona będzie na:

- **wynagrodzenia** i inne świadczenia wynikające ze stosunku pracy – przewidujemy znaczne zwiększenie w stosunku do lat ubiegłych liczby kontroli w tym obszarze;
- **czas pracy;**
- zagrożenia powodowane przez ponadnormatywny **hałas;**
- monitoring problemów zgłaszanych w **skargach pracowniczych** – zwłaszcza w aspekcie zjawiska powtarzających się skarg dotyczących tego samego pracodawcy albo napływających w dużym nasileniu z tej samej branży.

Jak co roku, znaczące miejsce w działalności PIP zajmie **badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy** oraz kontrola stosowania środków zapobiegających tym wypadkom. W ramach rutynowych kontroli inspektorzy zwrócą ponadto uwagę na roboty wykonywane w miejscach ogólnodostępnych, w celu eliminowania **zagrożeń wypadkowych o charakterze publicznym**.

Przedmiotem częstych, rutynowych kontroli będą ponadto zagadnienia dotyczące **właściwego przygotowania pracowników do pracy** (szkolenia w dziedzinie bhp, badania lekarskie, informowanie pracowników o ryzyku zawodowym) oraz:

- uprawnień pracowników związanych z **rodzicielstwem**,
- **urlopów** wypoczynkowych,
- zatrudniania pracowników **młodocianych**,
- funkcjonowania **służby bhp**,
- **konsultacji** w zakresie bhp oraz komisji bhp.

Działania PIP w 2012 roku obejmą także problematykę wypełniania obowiązków, nałożonych przez **unijne rozporządzenia dotyczące chemikaliów**, tj.:

- rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH);
- rozporządzenie CLP - (WE) nr 1272/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania

substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006.

Prowadzone będą, zgodnie z ustawowym obowiązkiem, kontrole dot. przestrzegania przepisów ustawy o **organizmach genetycznie zmodyfikowanych** oraz ustawy o **produktach biobójczych**, a także kontrole przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu **wyrobów zawierających azbest** – w ramach trzydziestoletniego rządowego *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest*, który obowiązuje od 2002 r.

Kontynuowane będą kontrole **placówek handlowych** (w tym wielkopowierzchniowych) – zwłaszcza nowo powstałych oraz tych, w których w latach poprzednich stwierdzono rażące naruszenia praw pracowniczych.

Jak co roku, istotną część zadań PIP wypełnią kontrole przestrzegania przepisów dotyczących zatrudniania **osób niepełnosprawnych**. Państwowa Inspekcja Pracy będzie w szczególności:

- opiniowała warunki pracy osób niepełnosprawnych zatrudnianych w zakładach ubiegających się o status zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej; posiadających *status*, ale tworzących nowe oddziały lub stanowiska dla osób niepełnosprawnych,
- przeprowadzała kontrole w zakładach pracy chronionej i w zakładach aktywności zawodowej,
- opiniowała stanowiska pracy przystosowywane lub wyposażane dla osób niepełnosprawnych przez pracodawców nieposiadających statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, a ubiegających się o zwrot kosztów związanych z podjętymi działaniami,
- przeprowadzała kontrole warunków pracy osób niepełnosprawnych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności zatrudnionych w zakładach niezapewniających warunków pracy chronionej (otwarty rynek pracy – zatrudnieni poza zpch i zaz) – na podstawie art. 4 ust. 6 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- przeprowadzała kontrole warunków pracy osób niepełnosprawnych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności zatrudnionych w zakładach niezapewniających warunków pracy chronionej, których

stanowiska pracy nie podlegały ocenie PIP w roku kontrolnym na podstawie art. 26 ust. 6 i art. 5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

Realizując ustawowy obowiązek, inspektorzy nadal będą sprawdzać prawidłowość informacji – składanych do ZUS przez pracodawców – zawierających dane dla ustalenia **składki na ubezpieczenie wypadkowe**,

Ponadto, wzorem lat poprzednich, wypełniane będą zadania związane z rozpatrywaniem wniosków o wydawanie **zezwolenia na wykonywanie pracy lub innego zajęcia zarobkowego przez dziecko** do ukończenia 16 roku życia, na rzecz podmiotu prowadzącego działalność kulturalną, artystyczną, sportową lub reklamową.

W 2012 r. będą kontynuowane podstawowe działania z zakresu kontroli **legalności zatrudnienia**, polegające w szczególności na:

- kontroli legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej obywateli polskich oraz kontroli przestrzegania obowiązku:
 - informowania powiatowych urzędów pracy przez bezrobotnych o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności,
 - opłacania składek na Fundusz Pracy;
- kontroli legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców;
- kontroli przestrzegania przez agencje zatrudnienia przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- ściganiu wykroczeń, o których mowa w art. 119-123 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*.

Zakładamy, że łączna liczba ww. kontroli w 2012 roku wyniesie ok. 24 - 25 tys.

Kontrole będą prowadzone w branżach charakteryzujących się dotychczas największą skalą nieprawidłowości w zakresie legalności zatrudnienia (**hotele i restauracje, budownictwo, handel oraz rolnictwo**, w tym zwłaszcza podmioty prowadzące produkcję **sadowniczą i warzywniczą**). Działania kontrolne zostaną też ukierunkowane na **podmioty zatrudniające małą liczbę pracowników** lub np. wyłącznie osoby na podstawie umów cywilnoprawnych – w podmiotach tych

najczęściej dochodzi bowiem do naruszeń przepisów w zakresie legalności zatrudnienia.

Kontrole legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców realizowane będą **podczas każdej kontroli podmiotu, który powierza wykonywanie pracy cudzoziemcom** i obejmą wszystkich cudzoziemców, niezależnie od tego, czy dotyczy ich obowiązek uzyskania zezwolenia na pracę, czy też są zwolnieni z tego obowiązku. Kontrole związane z uzyskaną informacją o nielegalnym zatrudnieniu cudzoziemców prowadzone będą, zależnie od okoliczności, wraz z innymi organami, przede wszystkim z funkcjonariuszami Straży Granicznej lub Policji.

Ponadto, w związku z mającym nastąpić wdrożeniem do polskiego prawa postanowień **dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2009/52/WE** z dnia 18 czerwca 2009 r. przewidującej minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich (Dz.U.UE.L.2009.168.24), Państwowa Inspekcja Pracy zostanie zobowiązana do prowadzenia skutecznych i odpowiednich kontroli zatrudniania nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich (obowiązek prowadzenia kontroli w tym zakresie jest już, co do zasady, realizowany w ramach ogólnej formuły kontroli legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej i wykonywania pracy przez cudzoziemców). Zgodnie z wymogami powołanej dyrektywy, obowiązkiem PIP będzie też współpraca ze Strażą Graniczną, Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, przy określaniu sektorów działalności, w których koncentruje się zatrudnienie nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich. Państwowa Inspekcja Pracy będzie również zobowiązana do corocznego przesyłania do właściwego resortu, w celu sporządzenia raportu dla Komisji Europejskiej, informacji o liczbie przeprowadzonych w poprzednim roku kontroli i ich wynikach.

Państwowa Inspekcja Pracy w charakterze partnera merytorycznego, we współpracy z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji – IOM Polska oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, będzie realizować **projekt „Prawa Migrantów w Praktyce”**, dofinansowany z Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich. Celem projektu jest **ułatwienie integracji cudzoziemców spoza Unii Europejskiej**, m.in. poprzez kampanie informacyjne na temat ich praw i obowiązków w Polsce oraz szkolenia mające

na celu przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji i wyzysku migrantów na polskim rynku pracy.

Realizując zadania **instytucji łącznikowej** wynikające z implementacji dyrektywy nr 96/71/WE dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług, Państwowa Inspekcja Pracy nadal będzie współpracowała z urzędami państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za nadzór nad warunkami pracy i zatrudnienia pracowników, delegowanych w ramach świadczenia usług.

Od 2012 r., na potrzeby dyrektywy nr 96/71/WE, instytucje łącznikowe (w tym Państwowa Inspekcja Pracy) będą realizowały wymianę informacji dotyczących delegowania pracowników – przy użyciu modułu *delegowanie pracowników* w ramach **Systemu Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym (IMI)**. Moduł ten został opracowany przez służby Komisji Europejskiej. Według założeń, ma on ułatwić i usprawnić współpracę pomiędzy instytucjami łącznikowymi.

W 2012 r. będzie realizowany ostatni etap **partnerskiego projektu szkolenia na temat stosowania dyrektywy 96/71/WE dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług**. Projekt ten pilotuje francuski Krajowy Instytut Pracy, Zatrudnienia i Szkolenia Zawodowego (INTEFP). Państwowa Inspekcja Pracy – jako partner merytoryczny – jest zaangażowana w realizację tego przedsięwzięcia od 2009 r. Na 2012 r. zaplanowano ocenę przydatności szkolenia zrealizowanego w ramach ww. projektu.

Podobnie jak w latach poprzednich Państwowa Inspekcja Pracy **angażować się będzie w działania mające na celu zwalczanie handlu ludźmi**, w szczególności do pracy przymusowej. Przewiduje się m.in.: udział w pracach wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi; opracowanie dla MSWiA danych na temat Polaków pokrzywdzonych w wyniku przestępstwa handlu ludźmi poza granicami kraju, a także dodruk (finansowany ze środków PIP) publikacji Międzynarodowej Organizacji Pracy pt.: *„Praca przymusowa i handel ludźmi. Podręcznik dla inspektorów pracy.”*

Kolejne zadania dla inspekcji, wprowadzone w życie z dniem 1 stycznia 2010 r., wynikają z ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i dotyczą **prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze**. Zgodnie z przepisami ww. ustawy, właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione do nakazania pracodawcy, by umieścić pracownika

w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także wykreślenia go z ewidencji oraz do sporządzenia korekty wpisu dokonanego w tej ewidencji.

W dalszym ciągu szczególnym nadzorem ze strony PIP obejmowane będą firmy, gdzie kolejne kontrole wykazują rażące naruszenia prawa pracy, w tym przepisów bezpieczeństwa pracy.

Kontynuowana będzie formuła **krótkotrwałych kontroli, skoncentrowanych na nieprawidłowościach stwarzających bezpośrednie zagrożenia** dla życia lub zdrowia. Zależnie od potrzeb, powtarzane one będą u tego samego pracodawcy w następnych dniach lub tygodniach, w celu wyegzekwowania likwidacji zagrożeń oraz osiągnięcia trwałej poprawy warunków pracy.

W uzasadnionych przypadkach inspektorzy pracy **skorzystają z uprawnienia do wnioskowania o podwyższenie składki** na ubezpieczenie wypadkowe dla płatnika składek, u którego w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenie przepisów bhp. Pracodawcy, którym podwyższono składkę objęci zostaną przez PIP rekontrolami.

Zgodnie z ustawową kompetencją, okręgowe inspektoraty PIP prowadzić będą **rejestrację układów zbiorowych pracy**, poprzedzoną badaniem ich zgodności z prawem, w celu wyeliminowania układów zawierających postanowienia mniej korzystne od powszechnie obowiązujących przepisów.

Rejestrowane będą także w okręgowych inspektoratach pracy **spory zbiorowe** oraz analizowane ich przyczyny, pod kątem możliwości podjęcia przez PIP ustawowych działań.

Nadal świadczone będzie wszystkim zainteresowanym **bezpłatne poradnictwo prawne**. W ostatnich latach specjaliści PIP udzielali rocznie ponad 1 mln porad – pracownikom, pracodawcom, związkom zawodowym i innym podmiotom.

Z myślą o doskonaleniu prawodawstwa pracy, prowadzona będzie **ocena wybranych aktów prawnych** dot. ochrony pracy, zwłaszcza pod kątem ich skuteczności, ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych.

Wnioski wykorzystane zostaną w działaniach służących inicjowaniu rozwiązań legislacyjnych oraz przy opiniowaniu projektów aktów prawnych. PIP współpracować będzie w tym zakresie z właściwymi organami i instytucjami.

Wykaz tematów realizowanych przez PIP w ramach rutynowej działalności kontrolnej zawiera załącznik nr 1.

D. ZADANIA WSPÓLNE REALIZOWANE PRZEZ OKRĘGOWE INSPEKTORATY PRACY

W 2012 roku niektóre zadania realizowane będą wspólnie przez kilka okręgowych inspektoratów pracy, przy czym koordynatorem będzie jeden z uczestniczących w ich realizacji OIP.

Działania powyższe obejmą problemy ochrony pracy występujące ze szczególną intensywnością w niektórych regionach kraju, a także zagadnienia wymagające wnikliwego rozpoznania i analizy – w celu określenia kierunków ewentualnych dalszych działań w tych obszarach, już w skali PIP.

Zadania zaplanowane do wspólnej realizacji przez kilka okręgowych inspektoratów pracy w 2012 roku obejmują m.in. problematykę:

- **czasu pracy** osób zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem **ruchu kolejowego** oraz **prowadzących pojazdy kolejowe** w podmiotach związanych z transportem kolejowym,
- **regulaminów wynagradzania nauczycieli** uchwalanych przez organy prowadzące placówki oświatowe (rady gmin, starostwa, sejmiki samorządowe), a także nawiązywania i rozwiązywania **stosunku pracy z nauczycielami**,
- **pracy tymczasowej**,
- bezpieczeństwa i higieny pracy przy **przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa** oraz **produkcji wyrobów z mięsa**.
- bezpieczeństwa eksploatacji elektroenergetycznych **urządzeń i sieci średnich napięć** u odbiorców przyłączonych bezpośrednio do sieci dystrybucji energii elektrycznej,

- bezpieczeństwa i higieny pracy w **odlewniach metali**.

Ponadto przewidziano podjęcie przez właściwe okręgowe inspektoraty pracy skoordynowanych działań kontrolnych w **górnictwie**. Będą to:

- kontrole **czasu pracy** pracowników zatrudnionych w ruchu **zakładów górniczych**,
- kontrole **podziemnych zakładów górniczych**, ze szczególnym uwzględnieniem wewnętrznych jednostek organizacyjnych, w których notowana jest największa liczba **wypadków** przy pracy,
- kontrole przestrzegania przepisów bhp w podmiotach gospodarczych świadczących prace w **ruchu podziemnych zakładów górniczych**.

Wykaz zadań wspólnych realizowanych przez okręgowe inspektoraty pracy zawiera załącznik nr 2.

E. ZADANIA WŁASNE OKRĘGOWYCH INSPEKTORATÓW PRACY

Tematy własne okręgowych inspektoratów pracy dotyczą problemów nieujętych w zadaniach skoordynowanych centralnie lub w ramach współdziałania kilku okręgowych inspektoratów pracy, a mających – według rozpoznania poszczególnych inspektoratów pracy – istotne znaczenie na terenie objętym ich właściwością terytorialną.

Zakres przedmiotowy zadań własnych – przewidzianych przez Okręgi do realizacji w 2012 r. - obejmuje bardzo szerokie spectrum zagadnień. Pod kątem przestrzegania przepisów bhp kontrolowane będą m.in. **huty szkła** gospodarczego, zakłady skupu i przerobu **złomu metali**, zakłady **rolne**, zakłady przetwórstwa **mleczarskiego**, zakłady produkujące **materiały budowlane**, zakłady produkujące wyroby **piekarskie i mączne**, centralne **sterylizatornie** szpitalne, **laboratoria** wyższych uczelni technicznych, a także prace **spawalnicze**. Ocena stanu praworządności w stosunkach pracy dokonana zostanie m.in. w placówkach **usługowych** (w tym w hotelach i restauracjach), **centrach zarządzania**

kryzysowego jednostek samorządu terytorialnego, **placówkach oświaty**, a także przy pracach **sezonowych**.

Wykaz tematów własnych, zaplanowanych przez okręgowe inspektoraty pracy zawiera załącznik nr 3.

F. DZIAŁALNOŚĆ WEWNĄTRZORGANIZACYJNA

Ofertę szkoleniową dla pracowników PIP w zakresie **doskonalenia zawodowego** – przygotowaną na podstawie rocznego planu uwzględniającego priorytety działania PIP, a także potrzeby zgłoszone przez poszczególne jednostki organizacyjne – cechuje zróżnicowanie zarówno pod względem form szkolenia, jak i tematyki.

Zakres przedmiotowy obejmie, oprócz zagadnień z dziedziny prawa pracy (w tym bezpieczeństwa i ochrony zdrowia), także problematykę prewencji, promocji, współdziałania z organami nadzoru i partnerami społecznymi oraz np. wiedzę z zakresu psychologii zachowań.

Ustawiczne doskonalenie zawodowe pracowników PIP będzie realizowane, podobnie jak w latach ubiegłych, w ramach:

- tzw. szkoleń centralnych, w tym połączonych z możliwością odbycia specjalizacji – dla przedstawicieli wszystkich jednostek organizacyjnych PIP (zdecydowana większość szkoleń zostanie zorganizowana w Ośrodku Szkolenia PIP we Wrocławiu),
- szkoleń wewnętrznych – organizowanych w okręgowych inspektoratach pracy z udziałem, w charakterze wykładowców, między innymi pracowników przeszkolonych uprzednio na szkoleniach centralnych,
- narad instruktażowo-szkoleniowych, których zadaniem jest w szczególności rozstrzygnięcie problemów związanych z prowadzeniem kontroli wynikających z rocznego harmonogramu działań kontrolnych i prewencyjnych.

Ponadto pracownicy PIP w celu doskonalenia wiedzy i umiejętności zawodowych, będą uczestniczyli w różnego rodzaju specjalistycznych konferencjach,

sympoziach i seminariach związanych tematycznie z zadaniami realizowanymi przez Urząd.

* * *

W 2012 r. kontynuowane będą prace związane z **informatyzacją PIP**. Obejmą one:

- wdrożenie elektronicznego obiegu dokumentów w Urzędzie wraz z przeszkoleniem wszystkich pracowników (zadanie na lata 2012 -2013),
- kontynuację prac dot. budowy portalu PIP,
- modernizację lokalnych sieci teleinformatycznych (LAN) oraz utrzymanie sieci WAN PIP,
- modernizację i rozbudowę zasobów komputerowych oraz zakupy oprogramowania,
- szkolenia informatyczne.

W ramach powyższych działań przewidujemy:

- wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach PIP i pomiędzy nimi, wybudowanie elektronicznego archiwum,
- wymianę urządzeń sieciowych i okablowania na spełniające wymagania standardu sieci 1Gb Eth.,
- zakup niezbędnego sprzętu komputerowego, w tym komputerów przenośnych dla inspektorów pracy (także w celu wymiany sprzętu przestarzałego i uszkodzonego w przypadkach, gdy naprawa nie jest opłacalna), urządzeń wielofunkcyjnych,
- udział w szkoleniach, spotkaniach i konferencjach o tematyce informatycznej.

G. WSPÓLDZIAŁANIE NA RZECZ OCHRONY PRACY Z INSTYTUCJAMI KRAJOWYMI ORAZ WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA

Osiągnięcie trwałej poprawy stanu ochrony pracy uwarunkowane jest ścisłym współdziałaniem wszystkich organów i instytucji zainteresowanych tą problematyką.

W 2012 roku Państwowa Inspekcja Pracy będzie kontynuować współpracę z organami władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, jednostkami samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, organami nadzoru nad warunkami pracy, organizacjami pracodawców i pracowników, placówkami naukowo-badawczymi, środkami masowego przekazu.

Istotny element działań PIP, tak jak w latach poprzednich, stanowią będą szkolenia upowszechniające praworządność w stosunkach pracy, bezpieczeństwo techniczne oraz społeczny nadzór nad warunkami pracy. Szkolenia skierujemy do partnerów społecznych.

Wśród partnerów PIP w działaniach na rzecz ochrony pracy wymienić należy przede wszystkim:

- organy nadzoru i kontroli warunków pracy - współpraca oparta głównie na wzajemnym wykorzystaniu kadry, posiadanych zasobów informacji i doświadczeń;
- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – współpraca w ramach nadzoru rynku;
- ogólnopolskie organizacje pracodawców i związków zawodowych. Z doświadczeń PIP i zagranicznych inspekcji wynika, że dużo większą efektywnością charakteryzują się działania prewencyjne adresowane do struktur organizacyjnych, a nie do pojedynczych pracodawców czy pracobiorców;
- Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy – współpraca dotyczyć będzie m.in. programu edukacyjnego „Kultura bezpieczeństwa” (wykorzystanie materiałów szkoleniowych przygotowanych przez CIOP – PIB), a także promocji i wspomagania polskich przedsiębiorców we wdrażaniu systemowych rozwiązań dot. zarządzania bezpieczeństwem pracy;
- Instytut Medycyny Pracy w Łodzi – kontynuacja współpracy w zakresie promocji ochrony zdrowia w miejscu pracy. Podkreślić należy, że Instytut przekazuje PIP bardzo potrzebne w działalności prewencyjno-kontrolnej inspektorów pracy dane dotyczące stwierdzonych chorób zawodowych;

- Institut Medycyny Wsi w Lublinie – współpraca obejmie problematykę bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy pracy rolniczej;
- centralne organy państwa i agendy działające w obszarze rolnictwa, związki, organizacje i stowarzyszenia rolnicze. Przedsięwzięcia te prowadzone będą głównie we współdziałaniu z sygnatariuszami *Porozumienia w sprawie współpracy na rzecz poprawy stanu bhp w rolnictwie*;
- organy i instytucje zwalczające nielegalną pracę obywateli polskich oraz nielegalną pracę, działalność lub pobyt cudzoziemców na terytorium RP (w szczególności Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Straż Graniczna).

Formuła Programu działania umożliwia podejmowanie niezbędnych działań interwencyjnych, zgodnie z sygnałami i problemami zgłaszanymi PIP przez organa władzy, w tym Parlamentu i Rządu.

Rozwijane i doskonalone będzie współdziałanie z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, polegające zwłaszcza na opiniowaniu projektów aktów prawnych, przekazywaniu materiałów o wynikach przeprowadzonych kontroli, a także informacji w zakresie funkcjonowania w praktyce przepisów prawa pracy.

Podobnie jak w latach poprzednich, przedstawiciele PIP wezmą udział – w ramach *dialogu społecznego* - w pracach Zespołów Problemowych Komisji Trójstronnej do Spraw Społeczno-Gospodarczych, poświęconych problematyce przestrzegania uprawnień pracowniczych, bezpieczeństwa pracy, a także projektom legislacyjnym w zakresie ochrony pracy.

Kontynuowana będzie współpraca z **mediami** – zarówno ogólnopolskimi, jak i lokalnymi – które są ważnym sojusznikiem inspekcji w działaniach na rzecz poprawy przestrzegania prawa pracy.

W 2012 roku Państwowa Inspekcja Pracy będzie realizować dotychczasowe **zobowiązania wynikające z przynależności Polski do Unii Europejskiej**, w tym również w zakresie wdrażania europejskiej strategii bezpieczeństwa i ochrony pracy na lata 2007-2012, przy uwzględnieniu „Wspólnych zasad dla inspekcji pracy w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy”, sformułowanych przez Komitet Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC) oraz tzw. Strategii lizbońskiej, tj.

dokumentu, który wyznacza priorytety działania i określa wkład urzędów inspekcji państw członkowskich w realizację strategii.

Członkostwo w **Komitecie Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC)** wiąże się z udziałem członków Komitetu – przedstawicieli kierownictwa Państwowej Inspekcji Pracy w posiedzeniach plenarnych Komitetu (dwa spotkania w roku w krajach sprawujących prezydencję w Unii Europejskiej – w 2012 r. będą to Dania i Cypr). W pierwszej połowie 2012 r. w Luksemburgu odbędzie się spotkanie Biura SLIC z udziałem przedstawicieli PIP, na którym zostaną omówione i podsumowane działania PIP w okresie przewodnictwa Polski w Unii Europejskiej. Ponadto, członkostwo w SLIC wiąże się z udziałem wybranych przez kierownictwo Urzędu przedstawicieli inspekcji pracy w spotkaniach **Grup Roboczych SLIC**.

W roku 2012 przedstawiciele PIP wezmą udział w spotkaniach następujących grup: Strategii w dziedzinie BHP, Egzekwowania prawa wspólnotowego, Dyrektywy maszynowej (MACHEx) oraz ds. oceny kampanii SLIC.

Dodatkowo, w wyniku prac grupy roboczej SLIC ds. oceny ryzyka psychospołecznego w miejscu pracy - w 2012 r. realizowana będzie ogólnoeuropejska kampania poświęcona tej tematyce. W ramach ww. projektu przedstawiciel PIP uczestniczyć będzie w międzynarodowym spotkaniu krajowych koordynatorów kampanii.

W celu poznawania doświadczeń i dobrych praktyk służb inspekcyjnych i instytucji innych państw w zakresie kontroli legalności zatrudnienia, a także w celu usprawnienia współpracy administracyjnej pomiędzy państwami członkowskimi dot. stosowania Dyrektywy 96/71/WE, przedstawiciel naszego Urzędu kontynuować będzie pracę w **Komitecie ekspertów krajowych ds. delegowania pracowników**. Od 2012 r., na potrzeby dyrektywy nr 96/71/WE, Państwowa Inspekcja Pracy realizować będzie wymianę informacji dotyczących delegowania pracowników w ramach świadczenia usług, przy użyciu *modułu delegowanie pracowników w ramach Systemu Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym (IMI)* opracowanego przez Komisję Europejską. Przewiduje się, że w 2012 r. odbędą się w Brukseli dwa spotkania szkoleniowe w zakresie obsługi modułu, w których udział wezmą eksperci Państwowej Inspekcji Pracy.

Ponadto, na wiosnę 2012 r. w Luksemburgu odbędzie się spotkanie stałych koordynatorów krajowych **Europejskiej sieci wymiany informacji CIRCA KSS**. Baza CIRCA jest narzędziem internetowym służącym do wymiany informacji

między europejskimi inspekcjami, jak również zapewniającym efektywną komunikację pomiędzy poszczególnymi organami europejskich inspekcji pracy. Komunikacja ta polega na rozwiązywaniu problemów i dzieleniu się dobrymi praktykami, jak również na przekazywaniu złych doświadczeń, których dzięki uzyskanej w porę właściwej informacji inne państwa mogą uniknąć.

Wzorem poprzednich lat, Państwowa Inspekcja Pracy zamierza również przystąpić do **Programu wymiany inspektorów pracy** w ramach Komitetu SLIC, który finansowany jest ze środków Komisji Europejskiej. Planuje się przeprowadzenie wymiany z holenderską i słowacką inspekcją pracy, w szczególności w zakresie systemu gromadzenia i wykorzystywania danych dotyczących pracodawców, w tym danych o wypadkach przy pracy na potrzeby planowania działań prewencyjnych.

Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Pracy biorą również udział, na wniosek instytucji krajowych (tzw. instytucji wiodących), w pracach grup roboczych **Rady Unii Europejskiej** w zakresie dyrektywy o środkach ochrony indywidualnej i dyrektywy maszynowej. Dodatkowo uczestniczymy w pracach Grup Współpracy Administracyjnej (ADCO) ds. dyrektywy maszynowej, dźwigowej, środków ochrony indywidualnej i prostych zbiorników ciśnieniowych, a także w grupie ds. bezpiecznego dostępu do turbin wiatrowych. Najbardziej aktywna jest Grupa Współpracy Administracyjnej (ADCO) ds. środków ochrony indywidualnej.

W 2012 roku PIP kontynuować będzie trwającą od 2002 roku współpracę w ramach **Międzynarodowej Sieci Instytutów Szkoleniowych w Dziedzinie Pracy (RIIFT)**.

W dążeniu do stworzenia skutecznego systemu wymiany informacji o **pracownikach delegowanych** w celu świadczenia usług (zgodnie z dyrektywą 96/71/WE) w roku 2012 realizowane będą zawarte w tym zakresie porozumienia dwustronne z Holandią, Belgią, Norwegią, Portugalią, Luksemburgiem, Hiszpanią i Bułgarią. Państwowa Inspekcja Pracy realizować będzie również **porozumienia w zakresie współpracy i wymiany doświadczeń z Litwą, Czechami i Słowacją**.

Ponadto, planuje się nawiązanie w ww. zakresie bliższej współpracy z organami kontroli i nadzoru na **Ukrainie**, odpowiedzialnymi za zwalczanie nielegalnego zatrudnienia, a także za bezpieczeństwo i zdrowie w pracy. W związku z otwarciem rynków pracy **Austrii i Niemiec** dla obywateli RP, w 2012 roku należy także przewidzieć nawiązanie ściślejszej współpracy z urzędami inspekcji pracy tych państw w zakresie legalności zatrudnienia, a w zakresie tworzenia materiałów

informacyjnych i szkoleniowych dla poszczególnych prac szczególnie niebezpiecznych w branży budowlanej - także z niemieckim federalnym ubezpieczycielem BGUV, odpowiedzialnym za prewencję wypadkową.

W ramach współpracy dot. wymiany informacji o pracownikach delegowanych, planuje się zacieśnienie kontaktów PIP ze stroną **francuską** oraz realizację zadań przewidzianych w 2011 roku i przesuniętych na rok 2012 z uwagi na zmiany organizacyjne we francuskich organach administracji ds. legalności zatrudnienia. Państwowa Inspekcja Pracy, jako partner realizowanego w latach 2010-2011 międzynarodowego projektu szkolenia na temat stosowania dyrektywy 96/71/WE, pilotowanego przez francuski Krajowy Instytut Pracy, Zatrudnienia i Szkolenia Zawodowego (INTEFP), uczestniczyć będzie w 2012 r. w seminarium podsumowującym ww. projekt, a także w spotkaniu komitetu sterującego.

Na szczeblu okręgowych inspektoratów pracy prowadzona będzie **współpraca dwustronna** z Czechami, Łotwą, Niemcami, Norwegią, Słowacją, Ukrainą i Litwą. W szczególności popularyzowane będą najlepsze praktyki wypracowane we współpracy z inspekcją litewską, takie jak: wymiana wykładowców, spotkania na szczeblu zespołów merytorycznych oraz wykorzystywanie sprawdzonych przez partnera narzędzi prewencyjnych.

W 2012 roku kontynuowana będzie współpraca z inspekcjami europejskimi w zakresie wymiany doświadczeń i prowadzenia wspólnych **działań prewencyjnych**. W odniesieniu do prewencji wypadków i chorób zawodowych w rolnictwie i zebrania dobrych praktyk, planuje się zorganizowanie dwóch zagranicznych wizyt studyjnych. Ponadto, w związku z tematem kampanii informacyjno-kontrolnej PIP „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy w małych zakładach”, planuje się organizację wizyt studyjnych w Holandii, Irlandii i Wielkiej Brytanii, które dotyczyć będą dobrych praktyk w zakresie zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w małych zakładach.

W związku z planowaną w ramach Targów SAWO 2012 organizacją **międzynarodowego seminarium nt. „Ocena ryzyka zawodowego w zakresie czynników psychospołecznych**. Doświadczenia krajów Unii Europejskiej” przewiduje się zaproszenie prelegentów z Holandii, Szwecji oraz Niemiec.

W zakresie wymiany informacji i współpracy na rzecz doskonalenia programu edukacyjnego dla młodzieży szkolnej i akademickiej – „**Kultura bezpieczeństwa**”, planowane jest nawiązanie współpracy z ośrodkami prowadzącymi w tym obszarze prace badawcze i wdrożeniowe we Włoszech, Szwecji i Finlandii.